

В статье речь идет об определении понятия «культура речи» в современной лингводидактике. Автор сосредотачивается на совершенствовании речевой культуры детей младшего школьного возраста средствами детской периодики. Особое внимание уделено материалам изданий, направленным на развитие речи у школьников, а именно на работе над ее правильностью, точностью и богатством.

Ключевые слова: культура речи, признаки речевой культуры, детские периодические издания, задания на усовершенствование речи школьников.

Oleksandra Marushchak. Materials of children's periodicals as a means of improving speech culture primary school children.

The definition «speech culture» in modern linguistics and didactics is analyzed in the article. The author focuses on improving speech culture of children in primary school in operation with children's periodicals. Considerable attention is given to materials publications aimed at improving the accuracy, precision and wealth of children's speech.

Key words: speech culture, signs of speech culture, children's periodicals, tasks to improve children's speech.

УДК 371.686:3724

О. В. Чуприна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розкриваються питання доцільності використання мультимедійних технологій навчання у площині розвитку мовлення молодших школярів. Окреслено психолого-педагогічні особливості використання комп'ютера для оптимізації роботи класу та підвищення рівня знань учнів.

Ключові слова: мультимедіа, зв'язне мовлення, педагогічні дослідження, методика навчання мови.

Постановка проблеми. Завдання вчителя-класовода – навчити школярів за короткий проміжок часу освоювати, перетворювати і використовувати в практичній діяльності величезні обсяги інформації. Важливо організувати процес навчання так, щоб дитина активно, з цікавістю і захопленням працювала на уроці, бачила результати своєї праці і могла їх оцінити.

Поєднання традиційних методів навчання та сучасних інформаційних технологій, у тому числі комп'ютерних, сприятиме у вирішенні цього непростого завдання. Адже використання мультимедіа на уроці дозволяє зробити навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. На наш погляд, особливу увагу варто приділити проблемі впровадження мультимедійних технологій під час розвитку зв'язного мовлення молодших школярів, зокрема її психолого-педагогічному аспекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток зв'язного мовлення – одна з основних проблем сучасної методики навчання мови, оскільки «відсутність належної кореляції між теоретичними знаннями і практичними

мовленнєвими вміннями позначається на кількісних і якісних характеристиках мовлення, породжує різного типу мовленнєві помилки й недоліки» [9, с. 14]. З метою запобігання їм, окрім опанування теорії мови, школярів необхідно вчити «орієнтуватися в конкретній мовленнєвій ситуації, відповідно до цього добирати зміст та мовні засоби для вираження думки, володіти правилами мовленнєвої поведінки в різних умовах спілкування» [9, с. 62].

Значна кількість сучасних педагогічних досліджень присвячена розробці методичних основ проектування, проблемам створення та використання мультимедійних навчальних програм і мультимедійних навчальних комплексів (Г. Асвацатуров, Т. Бабенко, І. Беліцин, Н. Клевцова, В. Підгорна, О. Пінчук, Т. Піскунова, Т. Саливон, О. Скалій та ін.). Автори зазначають, що використання мультимедійних технологій дозволяє підвищити інтенсивність і ефективність процесу навчання; створює умови для самоосвіти та дистанційної освіти, тим самим дозволяючи здійснювати перехід до безперервної освіти; у поєднанні з телекомунікаційними технологіями розв'язує проблему доступу до нових джерел різноманітної за змістом і формою подання інформації.

Метою статті є висвітлення психолого-педагогічних особливостей використання мультимедійних технологій для розвитку зв'язного мовлення молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до програми з рідної мови, розвиток зв'язного мовлення пов'язаний із формуванням та розвитком у молодших школярів основних видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо. Щоб сформувані у дітей елементарні навички монологічного та діалогічного мовлення, слід спочатку здійснити роботу щодо формування в дітей уміння відповідати на запитання і ставити запитання іншим – однокласникам, учителям, а також правильно, емоційно сприймати мовлення дорослих та однолітків.

Основними навичками мовленнєвої діяльності молодших школярів є *розуміння* основної думки (висловлення, твору тощо); причинно-наслідкових зв'язків; виражально-зображувальних засобів тексту (висловлення); фактичного змісту твору (про кого, про що розповідається); *уміння*: складати і розігрувати діалог; дотримуватись правил етикету (не перебивати, вислуховувати партнера, поважати його думку); використовувати етикетну лексику й українські форми звертання; дотримуватися норм української літературної мови; переказувати текст; будувати зв'язні висловлення [2, 3].

Провідне місце у навчанні української мови в початковій школі сьогодні посідають традиційні засоби навчання – дошка, крейда та друковані джерела (підручники, зошити з друкованою основою). Завдяки використанню інформаційних комп'ютерних технологій матеріальна складова навчального середовища доповнюється мультимедіа.

Мультимедіа значно впливає на емоційну сферу молодшого школяра, сприяючи підвищенню пізнавальної активності, інтересу до предмета та навчання взагалі, активізації навчальної діяльності учнів.

Як показали дослідження Г. Аствацатурова, О. Пінчук та ін., використання комп'ютера на уроках української мови (зокрема для розвитку зв'язного мовлення) спричинили розбіжності між формуванням здібностей до абстрагування та рівнем розвитку мовних якостей, що супроводжують процес мислення [1, 7].

Під час активного використання інформаційно-комунікаційних технологій такі психічні характеристики, як швидкість протікання процесів мислення, здатність до перцептивних дій, зокрема відтворення учнем інформації, зворотного зв'язку - практично не відстежуються [1, 7].

Охарактеризуємо *психолого-педагогічні аспекти* використання комп'ютера у випадках оптимізації роботи класу та підвищення рівня знань учнів.

Використання наочних посібників (малюнків, схем, таблиць), які можна виготовити за допомогою комп'ютера та роздрукувати на принтері навіть для кожного учня (або використовувати безпосередньо з монітора), багато в чому допоможе дітям в плані розуміння фактичного змісту твору (1 клас). Адже школярі в цьому випадку мають змогу не лише чути голос учителя (учня), який читає твір, та бачити букви (абстрактний, знаковий елемент), але й дивитися на самих персонажів, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, виразально-зображувальні засоби, що їх застосував автор [8].

Звичайно, такий вплив відразу на декілька органів чуттів у різноманітних формах покращить процес сприймання учнями почутого і побаченого. Виділивши за допомогою таких таблиць головне, учитель забезпечить і належне розуміння основної думки твору учнями.

Сприймання покращується і за рахунок елемента цікавості, який, як правило, присутній на уроках такого виду. Щодо уваги учнів, то треба зазначити, що за невмілого використання педагогом на уроці будь-якого засобу (чи то малюнка, чи то грамзапису) можливе зниження дитячої уваги. І за таких умов на допомогу має прийти педагогічна майстерність учителя, його вміння вчасно запропонувати те, з чим він хоче працювати [5, 8].

Діалог – це бесіда двох або більше осіб, тому вміння складати діалоги, розігрувати їх потрібне для вироблення комунікативних навичок дитини [4]. Комп'ютер є помічником учителя в процесі ознайомлення з тематикою діалогів.

Особливою проблемою у виховній площині є формування етичних якостей особистості. На уроках розвитку мовлення необхідно концентрувати увагу учнів на дотриманні правил етикету під час розмови (не перебивати партнера, поважати його точку зору) [2]. Дитині легше буде засвоїти правила, якщо вони будуть подані в цікавій формі, змодельовані, обіграні. Учителю за допомогою комп'ютера в тій чи іншій формі (малюнок, опис, кінофільм) зможе цікаво подати матеріал для роздумів [8].

Висновки. Використання комп'ютерних дидактичних засобів зможе активізувати мовлення учнів, адже в більшості випадків вони самі будуть

намагатися знайти відповідь. Доцільно вибрані дидактичні засоби з комп'ютерною підтримкою, поєднані з різними компонентами педагогічної майстерності, сформулюють, на нашу думку, належне підґрунтя для оволодіння учнями навчальним матеріалом з мови, сприятимуть виробленню уміння правильно будувати зв'язні висловлення.

Майбутньому вчителю-класоводу необхідно регулярно ознайомлюватися з ринком мультимедійно-електронної навчальної продукції, новинками, що пропонуються на ньому. Слід уважно ставитися до кожної з розробок, оскільки, на жаль, вони не завжди вкорисовані педагогічно, психологічно та методично.

Правильна організація і проведення уроків рідної мови із використанням мультимедіа-технологій дає можливість наочно демонструвати можливості програмного забезпечення та економити час, інтенсифікуючи тим самим вивчення навчального матеріалу.

Мультимедійні технології надають учителю можливість впливати одночасно на декілька органів чуття дитини, що підвищує ефективність навчально-виховного процесу.

Список використаної літератури

1. Аствацатуров Г. О. Педагогический дизайн мультимедийного урока [Электронный ресурс] / Г. О. Аствацатуров. – Режим доступа : http://vio.uchim.info/Vio_45/cd_site/articles/art_1_2.htm.

2. Методика навчання української мови в початковій школі : [навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.

3. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів : [методичні рекомендації для студентів педінститутів] / укл. Л. О. Варзацька, Л. М. Шевченко. – Ч.1. – К. : РНМК, 1992. – 164 с.

4. Методичні рекомендації щодо усного і писемного мовлення молодших школярів. Норми оцінювання знань, умінь і навичок / А. М. Заїка. – К. : Магістр-S, 2000. – 88 с.

5. Мультимедіа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kspu.kr.ua/wiki/index.php/Мультимедіа>.

6. На допомогу вчителю. Наочні посібники (презентації). Українська мова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://yrok.at.ua/load/naochni_posibniki/ukrajinska_mova/17.

7. Пінчук О. П. Використання мультимедійних продуктів у системі загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/170/156>.

8. Творча група «Мультимедійний супровід до уроку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eduwiki.uran.net.ua/wiki/index.php>.

9. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.

Елена Чуприна. Психолого-педагогические особенности использования мультимедийных технологий для развития связной речи у учащихся начальной школы.

В статье освещены вопросы целесообразности использования мультимедийных технологий обучения для развития речи у младших школьников. Очерчены психолого-педагогические особенности использования компьютера для оптимизации работы класса и повышения уровня знаний у детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: мультимедиа, связная речь, педагогические исследования, методика обучения языку.

Olena Chuprina. Psychological and pedagogical features of multimedia technologies using for improving speech abilities of elementary school pupils.

The questions of expedience of the use of multimedia technologies in studies of development of speech skills of primary school students are discussed in the article. Psychological and pedagogical features of computer using for optimization of class work and increase of students knowledge level are described.

Key words: multimedia, coherent broadcasting, pedagogical researches, method of studies of language.

УДК 372.854

Т. І. Чернецька, О. В. Жукова

З ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОЧНОЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В РАМКАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕМАТИЧНОГО ПРОЕКТУ «БАРВИ ПІЗНАННЯ СОНЦЯ»

Назва навчально-дослідницького завдання (клас, на який розраховано виконання завдання)	ДОСЛІДИТИ, ЩО ВПЛИВАЄ НА ЗМІНУ ПІР РОКУ Навчально-дослідницьке завдання для учнів 2 класу
Предмет дослідження	Вплив Сонця на сезонні явища в природі. Зміни пір року. (Програма з природознавства, с. 192)
Мета дослідження	Експериментально перевірити, яким чином на Україні відбувається зміна пір року, котрі значно відрізняються своїми погодними умовами.
Гіпотеза (припущення) дослідження	Я вважаю, що зміна пір року відбувається тому, що Земля _____ і має _____. Яка саме пора року буде на Україні залежить від кількості _____, які потрапляють на _____ півкулю.
Обладнання та матеріали необхідні для проведення дослідження	Ліхтарик, м'ячик, маркер, скоч (або клей), картон, ножиці, ручка.